

بررسی تحلیل مسیر وضعیت اجتماعی و اقتصادی والدین و محیط آموزش خانه بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مقطع متوسطه

محسن امیری دهکردی^۱، احمد غضنفری^۲

^۱ دانشجوی دکترای روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شهرکرد، ایران

^۲ عضو هیئت علمی گروه روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شهرکرد، ایران

نام نویسنده مسئول:

محسن امیری دهکردی

چکیده

هدف اصلی این پژوهش بررسی تأثیر وضعیت اجتماعی-اقتصادی والدین و محیط آموزشی خانه بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان با استفاده از رویکرد تحلیلی مسیر است. این مطالعه یک طرح پژوهشی معطوف به مطالعات پیشین است. نمونه مورد مطالعه ۳۶۰ نفر از پاسخ دهندگان با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی طبقه بندی شده از جمعیت دانش آموزان دبیرستان شهر شهرکرد بود. ابزار گردآوری داده ها، پرسشنامه ی ۱۵ گویه ای با عنوان «پرسشنامه وضعیت اجتماعی-اقتصادی والدین و محیط آموزش خانه»، بر اساس مقیاس رتبه بندی چهارگانه ی (۴) امتیازی بود. برای جمع آوری داده های عملکرد تحصیلی دانش آموزان، سه نتیجه ی متوالی امتحانات دانش آموزان مورد استفاده قرار گرفت. برای تعیین اعتبار داخلی پرسشنامه از آلفای کرونباخ استفاده شد. شاخص اطمینان ابزار ۰,۶۸ بود. داده های جمع آوری شده با استفاده از ضریب همبستگی لحظه ای پیرسون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. همچنین، تجزیه و تحلیل ساختار لحظه ای (AMOS) برای تخمین ضرایب مسیرهایی که اندازه رابطه بین متغیرهای پیش بین و متغیر ملاک را اندازه گیری می کردند، مورد استفاده قرار گرفت. نتایج نشان داد که بین وضعیت اجتماعی اقتصادی والدین و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه معنی داری وجود دارد. همچنین بین محیط آموزش خانه و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه معنی داری وجود دارد. علاوه بر آن حمایت کافی والدین و فراهم نمودن امکانات لازم برای آنها، پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را افزایش می دهد.

کلمات کلیدی: وضعیت اجتماعی و اقتصادی، محیط آموزشی خانه، پیشرفت

تحصیلی دانش آموزان، تحلیل مسیر

مقدمه

در سال های اخیر، توجه افراد در مورد ماهیت مشترک متغیرهای مختلف در مورد انسان مانند وضعیت اجتماعی-اقتصادی و محیط آموزش در خانه به صورت فزاینده ای افزایش یافته است. بنا بر یک باور کلی، وضعیت اجتماعی و اقتصادی والدین به پیشرفت تحصیلی دانش آموزان کمک شایانی می کند. اما این فرض که هر قدر سطح وضعیت اجتماعی و اقتصادی والدین بهتر باشد، پیشرفت تحصیلی دانش آموزان بیشتر است، بحث برانگیز است، زیرا دانش آموزانی وجود دارند که والدین آنها بی سواد هستند و شغل و درآمد قابل توجهی ندارند ولی از لحاظ پیشرفت تحصیلی در سطح بالایی قرار دارند. مواردی از این قبیل، با یافته های محققان متعددی که بین وضعیت اجتماعی اقتصادی و محیط آموزشی خانه با پیشرفت تحصیلی همبستگی مثبتی قائل اند، در تضاد است. [۱]

تعداد قابل توجهی از مطالعات به بررسی ویژگی های محیط خانه و رفتار والدین در مورد پیشرفت تحصیلی دانش آموزان می پردازند. بسیاری از این مطالعات محیط خانه را از لحاظ فیزیکی و اجتماعی مورد بررسی قرار داده اند. [۲] تعدادی از مطالعات انجام شده در کشورهای مختلف، روابط قابل توجهی را بین محیط خانه و رشد شناختی خواندن کودکان و رشد واژگان نشان می دهند که منجر به پیشرفت تحصیلی آتی دانش آموزان می شود. این امر باعث شده است که تغییرات تدریجی از مطالعات تک متغیری به سوی مطالعه ی اثر ترکیبی متغیرهای مرتبط صورت پذیرد. بیشتر مطالعات انجام شده در مورد وضعیت اقتصادی اجتماعی، تنها دو متغیر را مورد استفاده قرار داده اند، یعنی یک متغیر پیش بین و یک متغیر ملاک. اما با معرفی تحلیل مسیر، حداقل دو متغیر پیش بینی کننده و یک متغیر ملاک را می توان مورد مطالعه قرار داد که تمرکز پژوهش حاضر است. بنابراین نیاز است که این متغیرها به طور جمعی و نه بصورت جداگانه مورد بررسی قرار گیرند تا اثر این متغیرها بر عملکرد و پیشرفت دانش آموزان مشخص گردد. بنابراین، مطالعه حاضر با هدف بررسی تاثیر مستقیم و غیرمستقیم وضعیت اجتماعی اقتصادی والدین و محیط آموزشی خانه بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان با استفاده از رویکرد تحلیل مسیر انجام شده است.

مفهوم تحلیل مسیر

روش تحلیل مسیر نخست توسط سول رایت (Sewell Wright) در دهه ی ۱۹۲۰ برای بررسی اثرات مدل های فرض شده در مطالعات فیلولوژنتیک بکار برده شد. تجزیه و تحلیل رایت ها شامل نوشتن یک سیستم معادلات بر اساس همبستگی بین متغیرهای تاثیرگذار بر پیامدها و حل پارامترهای ناشناخته در مدل بود. [۳]

با توجه به گفته های رایت، روش تحلیل مسیر برای اندازه گیری اثر مستقیم در طول هر مسیر جداگانه در چنین سیستمی و تعیین درجه ی تغییرات اثر مشخص توسط هر علت خاص تعیین می شود. رایت همچنین این واقعیت را تصدیق می کند که اغلب روابط علی القاعده نامطلوب بوده و هشدار داده است که هدف این روش حقیقتاً دستیابی به روابط علی از طریق ضرایب همبستگی نیست. در عوض، این روش اطلاعات ارائه شده توسط همبستگی های آماری مربوط به اطلاعات کیفی را با توجه به روابط علی، در جهت یافتن پیامدهای ساختار فرضیه بکار می گیرد. [۴]

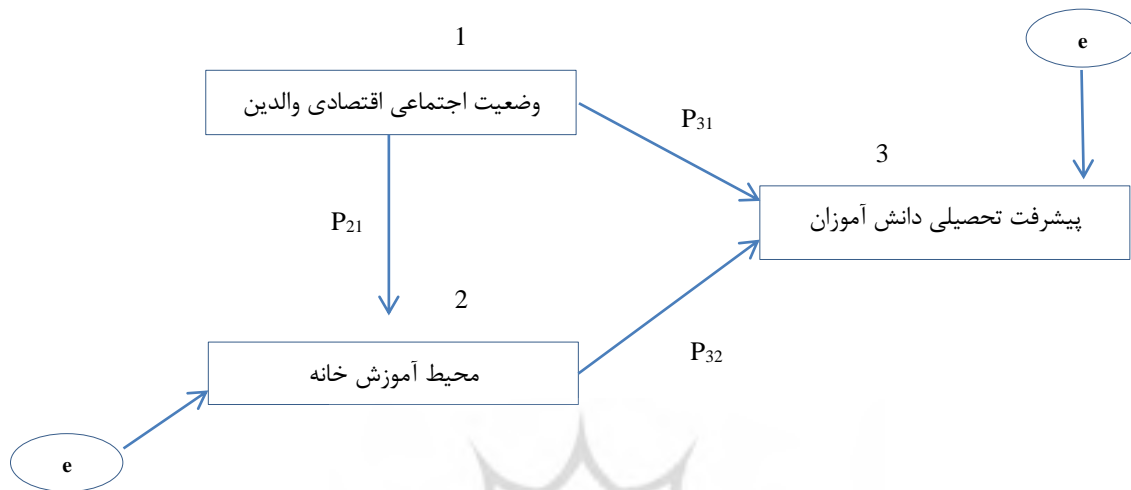
تجزیه و تحلیل مسیر یک روش آماری است که در درجه اول برای بررسی دوام نسبی رابطه ی مستقیم و غیر مستقیم بین متغیرها استفاده شده است تجزیه و تحلیل مسیر شامل مجموعه ای از مدل هاست که تاثیر تعدادی از متغیرها را بر روی یکدیگر نشان می دهد. این رابطه نزدیک به تجزیه و تحلیل رگرسیون چندگانه است. تحلیل مسیر نوعی گسترش مدل های رگرسیون است که محققان برای آزمون مناسب بودن ماتریس همبستگی یک مدل علی مورد استفاده قرار می دهند. [۵]

هدف تحلیل مسیر، پیش بینی میزان و اهمیت ارتباطات علی فرض شده، در میان مجموعه ای از متغیرهای نمایش داده شده با استفاده از نمودار مسیر است. از آنجایی که تجزیه و تحلیل مسیر، شدت نسبی اثرات متفاوتی را بر نتیجه می سنجد، رابطه بین متغیرها در مدل تحلیل مسیر، از لحاظ همبستگی بیان شده و بیانگر فرضیه هایی است که توسط پژوهشگر ارائه شده است. با این حال، مدل های تحلیل مسیر، منعکس کننده ی تئوری های مربوط به علیت هستند و می توانند به محققین آگاهی دهند که کدام مدل فرضیه علی، مناسب ترین الگوی همبستگی های موجود، در بین مجموعه ای از داده ها است. یکی از مزایای تجزیه و تحلیل مسیر این است که پژوهشگر را وادار می کند که به صراحت مشخص کند که چگونه متغیرها با یکدیگر ارتباط دارند و بنابراین تئوری های روشن و منطقی در مورد فرآیندی که بر روی یک پیامد خاص، تاثیر می گذارد را ترغیب می کند. [۶]

تحلیل مسیر زیر مجموعه ی مدل های معادلات ساختاری و یک روش چند متغیره است که هدف آن تعیین میزان اثرگذاری چند متغیر مستقل مفروض بر یک متغیر وابسته است. [۷]

این روش تجزیه و تحلیل، منحصرآ زمانی قدرتمند و مناسب است که پژوهش های غیر آزمایشی را مد نظر قرار دهد. پژوهش غیر آزمایشی علیت را نشان نمی دهند، اما اگر داده های غیر آزمایشی به درستی تجزیه و تحلیل شوند، می توانند نتایج علی به بار آورند. تحلیل

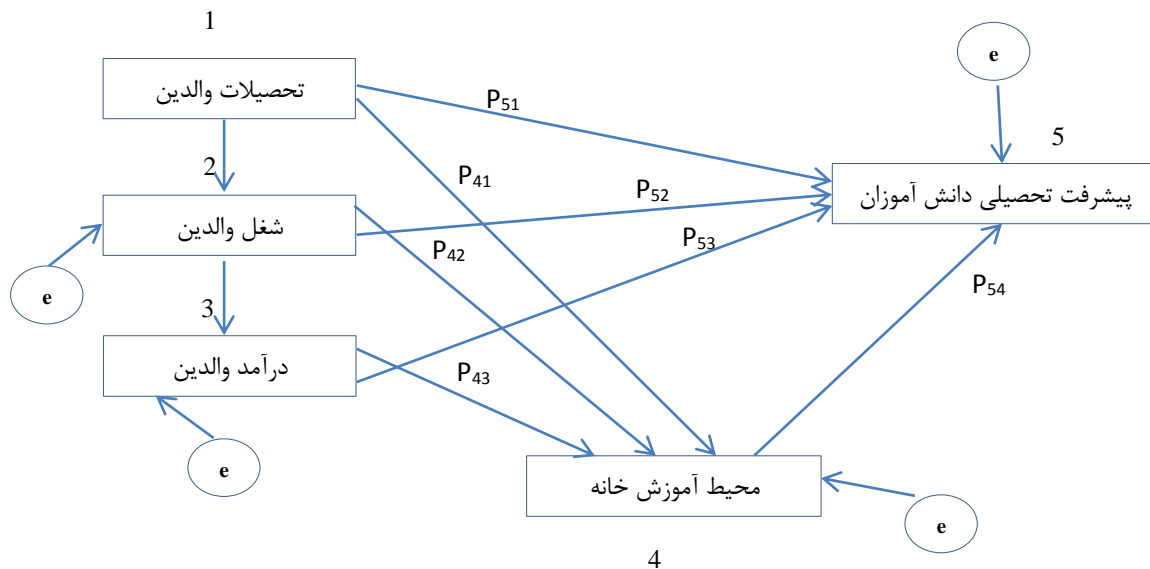
مسیر زیرمجموعه ای از مدل سازی معادلات ساختاری است که تنها از متغیرهای اندازه گیری شده، استفاده می کند. به کمک تحلیل مسیر می توان به بررسی پیش بینی های مستقیم و غیرمستقیم درمورد متغیر وابسته پرداخت. مفهوم تحلیل مسیر را می توان با کمک مدل مسیر (نمودار مسیر) به بهترین نحو توضیح داد. همانطور که در شکل (۱) نشان داده شده، مدل مسیر شامل سه متغیر است.

شکل (۱): مدل علی فرضیه تأثیر وضعیت اجتماعی- اقتصادی والدین و محیط آموزشی خانه بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان.

مدل مسیر نشان داده شده در شکل (۱)، یک مدل بازگشتی است که در آن مسیر جریان علی یکسویه است. همانگونه که جهت فلش در مدل نشان می دهد، وضعیت اجتماعی- اقتصادی والدین تأثیر مستقیم بر محیط آموزشی آزمودنی و متغیر وابسته یعنی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دارد. این مدل همچنین نشان می دهد که محیط آموزشی خانه تأثیر مستقیمی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دارد. حلقه هایی با حرف 'e'، متغیرهای خطا را نشان می دهند، که در پژوهش نیستند ولی فرض می شود که حضور دارند. حرف 'p' نمادی برای ضرایب مسیر است. عدد (۳) متغیر وابسته (ملاک) را نشان می دهد و عددهای (۲) و (۱) نشان دهنده ی متغیرهای مستقل (پیش بین) هستند. نمودار مسیر نشان دهنده ی روابط احتمالی علی بین سه یا چند متغیر است. متغیرها معمولاً از سمت چپ به راست یا از بالا به پایین به ترتیب توالی علیت آنها مرتب می شوند، یک رابطه علی یکطرفه با یک فلش راست و تک نشان داده می شود. بنابراین مفروض است که متغیرهایی که در سمت چپ قرار گرفته اند بر متغیرهایی که در راست قرار گرفته اند، تأثیر می گذارند.

نمودار مسیر در شکل (۲) نشان می دهد که چگونه وضعیت اجتماعی- اقتصادی والدین و محیط آموزش خانه، بر سطح پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تأثیرگذار است. به هر حال، وضعیت اجتماعی- اقتصادی والدین از سه متغیر تحصیلات والدین، اشغال والدین و درآمد والدین تشکیل شده است. این متغیرها نیز همانطور که در شکل (۲) نشان داده شده است، به طور جداگانه، بصورت مستقیم یا غیرمستقیم بر پیشرفت تحصیلی تأثیر می گذارند.

شکل (۲) مدل رابطه فرضی بین تحصیلات، شغل و درآمد والدین، محیط آموزشی خانه و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

نمودار مسیر در شکل (۲) نشان می دهد که تحصیلات، شغل و درآمد والدین به طور مستقیم یا غیر مستقیم بر پیشرفت دانش آموزان تاثیر می گذارند. با توجه به نمودار مسیر شکل (۲) پژوهشگران قصد دارند، میزان تاثیر گذاری تحصیلات، شغل و درآمد پدر و محیط آموزش خانه را بر روی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان برآورد کنند. همچنین کار مشابهی در مورد تحصیلات، درآمد و شغل مادر نیز صورت می گیرد. این سه متغیر، وضعیت اجتماعی- اقتصادی والدینی را که محققان قصد بررسی آن را دارند، تشکیل می دهند.

هدف پژوهش

هدف اصلی این مطالعه تعیین تاثیر وضعیت اجتماعی- اقتصادی والدین و محیط آموزشی خانه بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان با استفاده از رویکرد تحلیلی مسیر است.

سوالات پژوهش

- ۱) رابطه ی وضعیت اجتماعی- اقتصادی والدین و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان چگونه است؟
- ۲) چه نسبتی از پیشرفت تحصیلی دانش آموزان به متغیرهای پیش بین نسبت داده شده است؟
- ۳) شدت و جهت ضریب همبستگی بین متغیرهای مدل مسیر چیست؟

مواد و روش ها

این پژوهش بر اساس یک روش علی مقایسه ای یا پس رویدادی است. طرح تحقیقاتی پس رویدادی، شبیه به مطالعه آزمایشی است به این معنا که به دنبال روابط ایجاد علت- اثر است، اما از جهتی دیگر محقق معمولاً هیچ گونه کنترلی بر روی متغیرهای مورد علاقه ندارد و بنابراین نمی تواند آنها را دستکاری کند. پژوهشگران تلاش می کنند برخی از متغیرهای موجود را به عنوان عوامل علی تبیین کنند. در آغاز این مطالعه، پژوهشگران دریافتند که آزمودنی ها به سطوح مختلفی از متغیرهایی که تأثیرات آنها قرار است مورد بررسی قرار بگیرند، طبقه بندی شده اند. این طراحی مناسب است، زیرا محققان متغیرهای مستقل را دستکاری نمی کنند. در عوض، تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته تعیین می شود. نمونه ی های مورد مطالعه از مدارس متوسطه شهرستان شهرکرد انتخاب شده اند. نمونه شامل ۳۶۰ نفر از دانش آموزان می باشد که بر اساس روش نمونه گیری تصادفی از دو ناحیه شهرستان شهرکرد انتخاب شدند. پژوهشگران از پرسشنامه ای با عنوان «پرسشنامه ی محیط آموزش خانواده و وضعیت اجتماعی- اقتصادی والدین» برای جمع آوری داده ها استفاده کردند. بخش (الف) پرسشنامه اطلاعاتی در مورد اطلاعات جمعیت شناختی دانش آموزان از قبیل: کلاس دانش آموزان، نام مدرسه، بالاترین سطح تحصیلات والدین، شغل والدین و بالاترین درآمد والدین در هر ماه را در بر داشت، در حالی که بخش (ب) اطلاعات مربوط به آموزش در خانه را دنبال می کرد. پرسشنامه دارای ۱۵ گویه بر اساس مقیاس رتبه ای چهارگانه بصورت: کاملاً موافقم، موافقم، مخالفم و کاملاً مخالفم تنظیم شد و مقادیر

عددی ۱ و ۴،۳،۲ امتیاز به هر یک از پاسخ ها اختصاص داده شد. پژوهشگران با استفاده از یک فرم به جمع آوری نتایج مربوط به پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در سه آزمون دوره ای پایانی اقدام نمودند. مدارک تحصیلی و حرفه ای والدین برای طبقه بندی دانش آموزان به طبقات اجتماعی و اقتصادی بالا و پایین مورد استفاده قرار گرفت. اعتبار این پرسشنامه، توسط متخصص مربوط به حوزه ی آموزشی و تربیتی مورد بررسی و تایید قرار گرفت. متخصصان برای ارزیابی این ابزار، وضوح گویه های پرسشنامه، سادگی و روانی جملات و ارتباط با موضوع مورد مطالعه را بررسی نمودند. بر اساس نظرات این متخصصان، ابزار تحقیق اصلاح شد. پایایی گویه ها با استفاده از آلفای کرونباخ مورد بررسی قرار گرفت و ضریب پایایی گویه های محیط آموزشی خانه ۰،۶۸ بود. ضرایب نمودار مسیر خروجی با استفاده از AMOS (تحلیل ساختار لحظه ای) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. AMOS نرم افزاری است که به طور خاص برای تجزیه و تحلیل مسیر طراحی شده است. ضریب همبستگی ۰،۸ و بالاتر به عنوان رابطه قوی، ۰،۳ تا ۰،۷۹ به عنوان رابطه متوسط، ۰،۱ تا ۰،۲۹ به عنوان رابطه ضعیف و ضریب همبستگی ۰،۰۰ به عنوان بدون رابطه در نظر گرفته شده اند. [۸]

یافته های پژوهش

یافته های پژوهش در جدول زیر ارائه شده است.

سوال تحقیق

(۱) رابطه بین متغیرهای وضعیت اجتماعی- اقتصادی والدین و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان چگونه است؟

جدول (۱) ماتریس ضریب همبستگی بین متغیرهای پیش بین

محیط آموزش خانه	درآمد والدین	شغل والدین	تحصیلات والدین	پیشرفت تحصیلی دانش آموزان
۰،۴۵۱(۲۰)	۰،۶۰۰(۳۶)	۰،۴۵۵(۲۱)	۰،۴۵۰(۲۰)	۱
۰،۷۲۱(۵۲)	۰،۵۶۹(۳۲)	۰،۷۹۱(۶۳)	۱	
۰،۶۷۸(۴۶)	۰،۶۰۰(۳۶)	۱		
۰،۵۳۹(۲۹)	۱			
۱				

نتایج در جدول (۱) نشان داد که همبستگی بین تحصیلات والدین و پیشرفت تحصیلی دانشجویان ۰،۴۵۰ بود. این بدان معنی است که رابطه مثبت و تا حدودی متوسط بین تحصیلات والدین و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان وجود دارد. ضریب تعیین ۰،۲۰ و ۰،۴۵۰ است. ضریب تعیین (۰،۲۰) نیز به عنوان ارزش پیش بینی شناخته شده بدان معنی است که ۲۰ درصد از پیشرفت تحصیلی دانش آموزان به تحصیلات والدین بستگی دارد. این نشان می دهد که ۸۰ درصد واریانس پیشرفت تحصیلی دانش آموزان به عوامل دیگر نسبت داده می شود..

(۱) چه نسبتی از پیشرفت تحصیلی دانش آموزان به متغیرهای پیش بین نسبت داده شده است؟

جدول (۲) خلاصه مدل

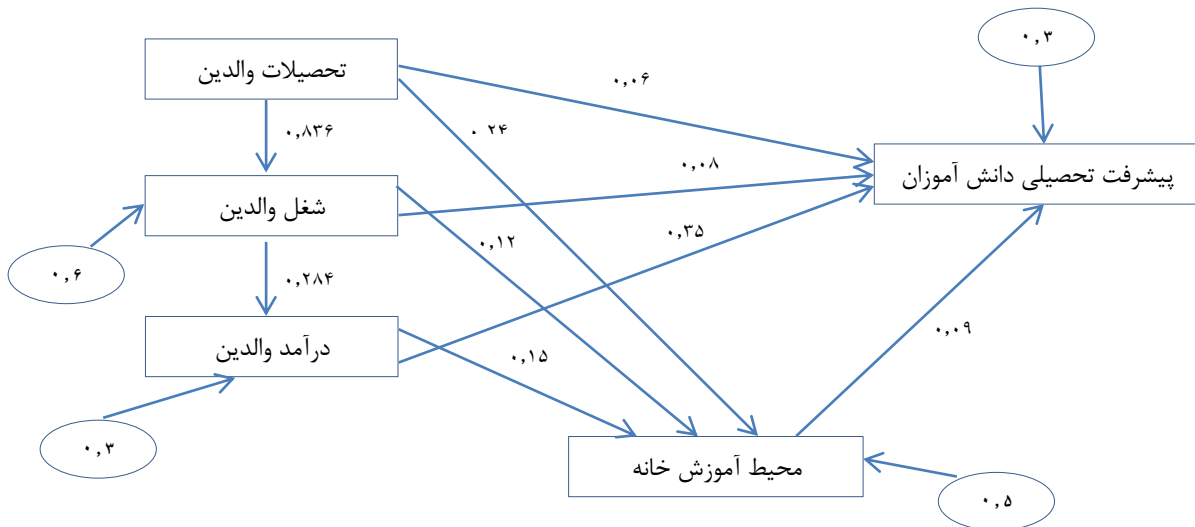
خطای استاندارد برآورد	R ² تعدیل شده	R ²	R	مدل
۰،۶۱۳	۰،۳۷۹	۰،۳۸۶	۰،۶۲۱	۱

متغیرهای پیش بین: محیط آموزش خانه، درآمد والدین، شغل والدین، تحصیلات والدین

نتایج جدول (۲) به دنبال بررسی ای مطلب است که چقدر از واریانس کلی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، از طریق متغیرهای مدل تحلیل مسیر تبیین می شود. نتایج نشان داد که رابطه ی متغیرهای پیش بین و متغیر ملاک ۰،۶۲۱ و ضریب تعیین ۰،۳۸۶ است. به این معنی که مدل به طور کلی ۳۸/۶ درصد از واریانس کل پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را توضیح می دهد. این بدان معنی است که ۳۸،۶ درصد از پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، مربوط به تحصیلات والدین، اشغال والدین، درآمد والدین و محیط آموزشی خانه است. این نشان می دهد که ۶۱،۴ درصد از تغییرات در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان به عوامل دیگر که در مدل موجود نیستند، نسبت داده می شود.

(۳) شدت و جهت ضریب همبستگی بین متغیرهای مدل مسیر چیست؟

نمودار زیر یک مدل مسیر خروجی است.

شکل (۳) یک نمودار مسیر خروجی است که جهت و مقدار ضرایب مسیر را نشان می دهد.

ضرایب در مسیر مسیر خروجی، همانطور که در شکل ۳ نشان داده شده است، اثرات علی قوی را در بین متغیرهای پیش بین و متغیر ملاک نشان می دهد. جهت های مسیر در مدل مثبت هستند زیرا هیچ ضریب منفی وجود ندارد، این بدان معنی است که در میان متغیرها رابطه معکوس وجود ندارد. نتایج ارائه شده در نمودار مسیر خروجی، نشان دهنده ی یک جهت مثبت بین تمام متغیرهای علی است. یک روش معمول در تحلیل مسیر این است که مسیرهایی که ضرایب آن کمتر از ۰,۰۵ است و یا به مقداری قابل توجهی نمی رسند باید از نمودار مسیر مسیر خروجی حذف شوند. [۹]

تمام ضرایب مسیر در نمودار مسیر خروجی بیش از ۰,۰۵ است، بنابراین هیچ مسیری در نمودار خروجی حذف نشده است. این بدان معنی است که همه ی مسیرها مهم هستند و همه ی متغیرهای پیش بین به طور مثبتی یا به طور مستقیم و غیر مستقیم، پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را پیش بینی می کنند. به عبارت دیگر، وضعیت اجتماعی-اقتصادی والدین و محیط آموزشی خانه بر پیشرفت دانش آموزان در مدرسه تاثیر می گذارند.

بحث در مورد نتایج

ماتریس همبستگی متغیرهای مورد مطالعه، همانطور که در جدول (۱) نشان داده شده است، داده های ورودی را برای ارزیابی قابلیت پیش بینی متغیرهای پیش بینی کننده ی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ارائه می دهد. ضریب مسیر مدل، مناسب بودن متغیرهای پیش بین در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را نشان می دهد، زیرا هیچ ضریب مسیر بین دو متغیر کمتر از ۰/۰۵ نیست. با توجه به نتایج، تمام متغیرهای پیش بین در مدل، به عنوان پیش بینی کننده پیشرفت تحصیلی دانش آموزان حفظ شده اند. نتایج جدول (۱) نشان داد که ضریب همبستگی بین تحصیلات والدین و پیشرفت تحصیلی دانشجویان ۰,۴۵۰ و ضریب تعیین آن ۰,۲۰ است که نشان می دهد ۲۰ درصد از پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، مربوط به تحصیلات والدین است. ضریب مسیر بین تحصیلات والدین و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، همانطور که در شکل (۳) نشان داده شده است، ۰/۰۶ است که بدان معنی است تحصیلات والدین بر پیشرفت دانش آموزان تاثیر مثبت دارد. این نشان می دهد که تحصیلات والدین پیش بینی کننده ی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان است ($\beta > 0.05$).

مقدار ضریب مسیر، تأثیر متوسط علی تحصیلات والدین بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را نشان می دهد همچنین ضریب مسیر بین تحصیلات والدین و شغل آنها بالا بود. این بدان معناست که تا حدی تحصیلات والدین از طریق مشاغل آنها، به پیشرفت دانش آموزان از لحاظ تحصیلی کمک می کند؛ زیرا همبستگی بین آنها مثبت و بالا است. ضریب همبستگی بین شغل والدین و پیشرفت تحصیلی دانشجویان ۰/۴۵۵ و ضریب تعیین آن ۰/۲۱ بود. همچنین ضریب مسیر اشتغال والدین و پیشرفت دانش آموزان ۰,۰۸ بود که نشان می دهد که اشتغال والدین بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تاثیر مثبت دارد. ضریب مسیر همچنین اثرات علی متوسطی از شغل والدین بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را نشان می دهد. بین شغل والدین و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه معنی داری وجود دارد. این یافته همچنین نشان می دهد که نوع شغل والدین تا حدی بر پیامدهای آکادمیک کودکان تاثیر می گذارد. این بدان دلیل است که ضریب مسیر اثرات مستقیم و

مثبت ۰,۰۸ بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دارد. یافته های این مطالعه که در جدول (۱) نشان داده شده است بیانگر همبستگی مثبت و در حد متوسط درآمد والدین و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان است. ضریب تعیین نشان داد که ۳۶ درصد از پیشرفت تحصیلی دانش آموزان از طریق درآمد والدین محاسبه شده است. ضریب مسیر همچنین نشان داد که درآمد والدین اثر مثبت مستقیم و معناداری بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دارد ($\beta = 0.35$). به همین سبب است که اکثر کودکان فقیر به علت شرایط نامناسب والدین از نظر تحصیلی محروم هستند. این همچنین نشان می دهد که چرا اکثر کودکان خانواده های فقیر، قادر به حضور در مدارس عالی به دلیل شرایط مالی والدین خود نیستند. جای تعجب نیست که ضریب مسیر درآمد والدین و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان بالاترین میزان در نمودار مسیر خروجی در شکل (۳) را به خود اختصاص داده باشد. این یافته نشان داد که والدین با درآمد بالا شانس بیشتری نسبت به همتایان خود از خانواده های فقیر دارند که آموزش و تحصیلات بهتری را برای فرزندان خود فراهم سازند.

یافته های این پژوهش نشان داد که بین محیط آموزش خانه و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه معنی داری وجود دارد. ضریب تعیین ۰,۲۰ نشان داد که ۲۰ درصد از پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مربوط به محیط آموزشی خانه است. این بدان معنی است که محیط خانه بر روی پیشرفت تحصیلی تاثیر تأثیر می گذارد. این نتایج نشان داد که داشتن منابع آموزشی و توسعه فردی در خانه و رابطه ی والدین با فرزندان حائز اهمیت است. ضریب مسیر همچنین نشان داد که اگر آموزش در خانه با یک انحراف استاندارد افزایش یابد، پیشرفت تحصیلی دانش آموزان به میزان ۰,۰۹ افزایش می یابد و این بدان معنی است که محیط آموزش خانه، پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را پیش بینی می کند.

نتایج حاصل از شکل (۳) ضریب مسیر هر یک از متغیرهای پیش بین را نشان می دهد و تمام متغیرهای پیش بین، نقش تعیین کننده ای در تعیین پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ایفا کرده اند، چرا که مقادیر ارزش ویژه ی همه ی آنها در شکل (۳) بیشتر از ۰,۰۵ است. در رتبه بندی، درآمد والدین بیشترین سهم را در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان با ضریب مسیر ۰,۳۴۹ و بعد از آن محیط آموزشی خانه با ضریب مسیر ۰,۰۸۷ دارا می باشند. اشتغال والدین با ضریب مسیر ۰,۸۸۳ و تحصیلات والدین با ضریب مسیر ۰,۶۱ در رتبه های بعدی قرار دارند. این یافته نشان داد که والدین با درآمد بالا نسبت به والدین با سطح تحصیلات بالا، شانس بیشتری دارند تا شرایط بهتری برای آموزش و تحصیلات فرزندان خود فراهم سازند و این بدان علت است که ضرایب نمودار مسیر خروجی نشان می دهد که درآمد والدین بیشترین تأثیر مثبت و مستقیم را بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دارد. فلش های دو سویه که به عوامل نهفته ی اشتغال والدین، درآمد والدین، محیط آموزشی خانه و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان اشاره می کنند، نشان دهنده عدم وجود واریانس باقیمانده برای این چهار عامل است. همچنین ۳۸ درصد از واریانس پیشرفت تحصیلی دانش آموزان غیر قابل توضیح است در حالی که ۶۲ درصد از واریانس پیشرفت تحصیلی دانش آموزان توسط تحصیلات، اشتغال و درآمد والدین و محیط آموزشی خانه توضیح داده شده است و ۵۶ درصد از واریانس محیط آموزشی خانه ناشناخته است و تنها ۴۴ درصد آن توسط عوامل پیش بین توضیح داده شده است. نتیجه نیز نشان داد که ۳۶ درصد از واریانس درآمد والدین ناشناخته است در حالی که ۶۴ درصد از واریانس درآمد والدین به وسیله اشتغال والدین توضیح داده شده است و در نهایت ۶۳ درصد از واریانس شغل والدین با مدل غیر قابل توضیح است در حالی که ۳۷٪ از واریانس شغل والدین با تحصیلات والدین توضیح داده شده است.

نتیجه گیری

یافته های این پژوهش نشان داد که بین پیشرفت تحصیلی دانش آموزان و تحصیلات والدین، درآمد والدین و اشغال والدین رابطه معنی داری وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که محیط آموزشی خانه با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه معنی داری دارد. نمودار مسیر خروجی نشان داد که ضرایب مسیر متغیر از ۰,۳۵ تا ۰,۰۶ هستند و هیچ مسیری در نمودار مسیر خروجی حذف نشده است و این نشان می دهد که تمام مسیرها، پیش بینی کننده های قابل توجهی از پیشرفت تحصیلی دانش آموزان هستند. به هر حال، تغییرات در میزان ضریب مسیر، نشان دهنده ی اهمیت نسبی هر متغیر برای پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان است.

منابع و مراجع

- [1] Cii kwll,, V. N. (5555). Parttt '' cccaaaatinnl ddd uuuaatinnll cccckgrddddd ds crr rll tt ss ff educational support and aspiration of Adolescents in Anambra. Unpublished Ph.D. Thesis, Department of Science Education, University of Nigeria, Nsukka.
- [2] Gottfried, A. & Gottfried, A. (1984). Home environment and early cognitive development. Orlando, FL: Academic Press.
- [3] Land, K. (1969). Principles of path analysis: Sociological methodology. San-Francisco: Jossey-Bass. Retrieved from <http://www.en.wikipedia.org>
- [4] Scheiner, S. M. (2000). Using path analysis to measure natural selection. Journal of Evolutionary Biology, 13,423-433.
- [5] Alwin, D. & Hauser, R. (1975). The decomposition of effects in path analysis. American Sociological Review, 40, 37-47
- [6] McWayne, C. (2004). A multivariate examination of parent involvement and the social and academic competencies of urban kindergarten children. Psychology in the Schools, 41(1), 363-375.
- [7] Heise, D. R. (1975). Causal Analysis. Retrieved from <http://www.faculty.chass.ncsu.edu/garson/Pa765/path.htm>
- [8] Nworgu, B. G. (2006). Educational Research: Basic Issues and methodology (2nd Ed). Nsukka: University Trust Publishers.
- [9] Kerlinger, F.N. & Pedharzur, F. J. (2009). Multiple Regression in behavioural research. New York: Holt Reinehart and Winston.

